Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 198/2021 vp

KEHA-keskuksen lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä ja siihen liittyviksi laeiksi

KEHA-keskus pitää yleisesti esityksen tavoitteita ja Työkanava Oy:n perustamista perusteltuna ja kannatettavana, koska työ yhtiön palveluksessa olisi osatyökykyiselle viimesijainen vaihtoehto.

Esityksen vaikutus KEHA-keskuksen toimintaan

KEHA-keskuksen tehtävänä on kehittää TE-toimijoiden (TE-toimistot ja työllisyyden kuntakokeiluissa mukana olevat kunnat) käyttämiä tietojärjestelmiä. Järjestelmäkehityksen kannalta Työkanava Oy:n välittömät tarpeet ovat vähäisiä, eikä nykyisen asiakastietojärjestelmän kehityksestä siten syntyisi merkittäviä kustannuksia. On tosin todettava, ettei nykyinen TE-asiakastietojärjestelmä juurikaan sisällä työkyvyn tunnistamisesta tai arviointia helpottavia toiminnallisuuksia, joten ainakin alkuun Työkanava tukeutuisi TE-virkailijatyöhön.

KEHA-keskuksen tehtäviin liittyy tietojärjestelmäkehityksen lisäksi TE-toimijoiden tuki TE-palvelujen toimeenpanossa. Työkanava Oy:n perustamisella on vaikututusta myös TE-palvelujen asiakasprosesseihin, mihin liittyen KEHA-keskus kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin.

Osatyökykyisyyden kriteerit

Esityksen 4 §:n mukaan TE-toimisto päättää Työkanava Oy:n palvelukseen ehdolle asetettavista osatyökykyisistä. Koska ohjaus keskitetään yhteen TE-toimistoon ja muut toimijat (mm. kuntakokeilut) voivat tehdä oman alueensa TE-toimistoille ehdotuksia osoitettavista henkilöistä, osoittamisen kriteerien tulee olla kaikille osapuolille selkeitä. On haastavaa, ettei osatyökykyisen määritelmää ole missään lainsäädännössä tyhjentävästi määritelty, joten toimijat tulkinnevat osatyökykyisyyttä eri tavoin.

Viimesijaisuuden arviointi

Osoittaessaan osatyökykyisiä työnhakijoita Työkanava Oy:lle TE-toimiston tulee huomioida palvelun viimesijaisuus. Esityksen mukaan viimesijaisuudella tarkoitettaisiin tilannetta, jossa joko työnhakijan saamat palvelut eivät ole johtaneet kiinnittymiseen työmarkkinoille, tai on epätodennäköistä, että sillä hetkellä näillä palveluilla voitaisiin tämä saavuttaa. TE-toimiston tulisi

tällöin ottaa arvioinnissa huomioon terveydenhuollon, sosiaalihuollon, kuntoutuksen, koulutuksen ja välityömarkkina-toimijoiden mahdollisuudet edistää työnhakijan työhön sijoittumista. Esityksen mukaan viimesijaisuuden arvioimiseksi ei edellytettäisi kuitenkaan työllistymistä ja työllistymisedellytyksiä parantavien palvelujen kokeilemista vaan viimesijaisuuden arvioinniksi riittäisi TE-toimiston tekemä kokonaisarvio, jossa on otettu huomioon näiden palveluiden oletettu vaikutus työllistymisedellytyksiin. Kokonaisarvion tekeminen edellyttää TE-toimiston asiantuntijan vankkaa osaamista.

Esityksen suhde työllisyyden kuntakokeiluihin

KEHA-keskus pyytää kiinnittämään huomiota siihen, että vaikeimmin työllistyvät osatyökykyiset ovat käytännössä työllisyyden kuntakokeilujen kohderyhmää. Esityksen mukaan eri työ- ja elinkeinotoimistot tekisivät ehdotuksia Työkanava Oy:n työllistettäväksi halukkaista ja kriteerit täyttävistä henkilöistä yhdelle työ- ja elinkeinotoimistolle, joka puolestaan ohjaisi keskitetysti osatyökykyisiä Työkanava Oy:n palkattavaksi kulloinkin tarjolla oleviin työtehtäviin. Eli ensin TE-toimisto on ohjannut asiakkaan kuntakokeiluun, mutta kunta ohjaakin vaikeasti työllistyvän osatyökykyisen asiakkaan takaisin TE-toimistolle, joka tekee ehdotuksen yhdelle TE-toimistolle asiakkaan ohjaamisesta Työkanavaan. Prosessi on huomattavan monimutkainen niin yksittäisen asiakkaan kuin työllisyyden kuntakokeilujen ja TE-toimistojen näkökulmasta. Asiakasohjausta koordinoivan ja siitä päättävän TE-toimiston on käytännössä voitava luottaa työllistymissuunnitelmaan merkittyyn tietoon ja siihen, että kriteerit on arvioitu oikein. Keskitetyn TE-toimiston tuleekin käydä tiivistä vuoropuhelua sekä TE-toimistojen että kuntakokeilujen kanssa, jotta osaaminen lisääntyy Työkanavaan ohjattavista kriteerit täyttävistä työnhakijoista.

KEHA-keskus kiinnittää huomiota myös siihen, että työllisyyden kuntakokeilujen käynnistyessä TE-toimistoista siirtyi kokeiluun siirtyvien asiakkaiden myötä työllisyyden kuntakokeiluihin nimenomaan sitä asiantuntija-osaamista, joka on välttämätöntä osatyökyisten, vaikeasti työllistyvien asiakkaiden palvelussa

Muita huomioita

Työnhakijaksi ilmoittautuminen vain Työkanavaan pääsemiseksi tuottaa jonkin verran ylimääräistä kuormitusta kaikkien työnhakijoiden palveluprosesseille, esimerkiksi ns. pohjoismaisen työvoimapalvelun mukaisen alkuhaastattelun järjestämisen näkökulmasta.

Esityksessä ei ole otettu kantaa hyvinvointialueiden perustamiseen 2023 alusta alkaen, eikä niiden rooliin suhteessa Työkanavaan.

Esityksen mukaan Työkanava Oy:n mahdollisia toimialoja voisivat olla esimerkiksi ravintolapalvelut (suurkeittiöt), rakennusala, puhdistuspalvelut, hoivatehtävät, kotipalvelut, verkkokaupan logistiikkaan liittyvät tehtävät, kiertotalouden tehtävät ja erilaiset toimistotyöt. Työ olisi ensisijaisesti avustavaa työtä tai muuten suorittavia tehtäviä. KEHA-keskus kiinnittää

huomiota siihen, että Työnvälitystilaston (eli TE-toimistojen asiakastietojärjestelmän) mukaan n. 13 % osatyökykyisistä voi olla korkeakoulutettuja. Alustavat toimialat, joilla Työkanava toimisi, eivät välttämättä tarjoaisi korkeakoulutetuille soveltuvia työmahdollisuuksia.

Esityksen luvun *2.3 Työvoimahallinnon palvelut* 1. ja 6. kappaleissa kirjoitetaan epätarkasti, että kehittämis- ja hallinnointikeskuksia olisi useampia, vaikka niitä on vain yksi.

Johtaja Tiina Korhonen

Kehittämisjohtaja Olli Päärnilä

Jakelu Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta